

Ілона Бойчевська,
*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри іноземних мов,
Уманський державний педагогічний університет імені П. Тичини*

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ МОВНОЇ ПОЛІТИКИ У КРАЇНАХ ЄВРОСОЮЗУ

Ключові слова: Європейський Союз (ЄС), держави-члени, політика багатомовності, вивчення мов, мультилінгвізм.

Постановка проблеми. Європейський Союз є домівкою для 450 мільйонів людей, що входять до безлічі культурних та мовних спільнот. Кожна держава-член ЄС є багатомовними і багатокультурними товариствами. Заохочення вивчення мов не лише сприяє зв'язкам між громадянами Європи, але також допомагає створити відчуття буття, користуватися вільним рухом на єдиному ринку, ставати більш конкурентоспроможними в економіці знань і та усвідомлювати один одного в розширеному Європейському Союзі.

Основні дослідницькі питання. Знання декількох європейських мов є однією з базових навичок, яка потрібна всім європейським громадянам. Воно є передумовою для нових професійних та особистих можливостей, які відкриваються перед ними. Відтак, уряди країн ЄС подвоюють свої зусилля, щоб сприяти вивченню мов. Звичайно, це залежить безпосередньо від громадян, проте ЄС вже зробив значний внесок для вдосконалення базових систем і структур для викладання та вивчення мов за рахунок щорічних інвестицій мільйонів євро у різноманітні проекти.

Повний мультилінгвізм є найкращим рішенням для освітніх закладів ЄС та зокрема для громадян. Саме заклади освіти ЄС тяжіють до підтримки цього режиму, але не імплементують його повністю в своїй регулярній діяльності. У цьому ключі ЄС приймає численні документи, які сприяють мультилінгвізму та заохочують до його використання в закладах освіти [1:66]. Лінгвістичний фундамент має першочергове значення в інтеграційних процесах ЄС для забезпечення демократичного союзу. Для встановлення повної рівності мов країн-членів ЄС офіційними визнаються лише мови, які мають відповідний

статус держав-членів. Проводячи таку політику, Європейський Союз просто застосовує мовну політику держав, уникаючи втручання і приймаючи автономні рішення. Перше Положення співтовариства про визначення офіційних мов було прийнято у 1958 році. В ньому першими офіційними та робочими мовами ЄС були зазначені голландська, французька, німецька та італійська як мови членів ЄС (Франції, Німеччини, Італії, Нідерландів, Бельгії та Ліхтенштейну). З тих пір, із входженням більшої кількості країн до ЄС, кількість офіційних та робочих мов постійно зростає. З 2007 року Європейський Союз має 23 офіційні та робочі мови. Це: болгарська, чеська, датська, голландська, англійська, естонська, фінська, французька, німецька, грецька, угорська, ірландська, італійська, латвійська, литовська, мальтійська, польська, португальська, румунська, словацька, словенська, іспанська та шведська. Регіональні мови, які мають офіційний статус в ЄС це каталонська, галицька та баскська [1:66-67].

Переконавання у тому, що вивчення мови починаючи з дитячого садку і початкової школи є ефективним та необхідним належить до пріоритетних завдань держав-членів ЄС, адже саме в цих навчальних закладах формується ключове ставлення до інших мов та культур і закладаються основи для подальшого вивчення іноземних мов. Європейська Рада в Барселоні постійно закликає до активних дій з метою покращити володіння базовими навичками, зокрема, вивчаючи принаймні дві іноземні мови з дуже раннього віку. При здійсненні цього зобов'язання більшість держав-членів повинні робити значні додаткові інвестиції. Науковці зазначають, що переваги раннього вивчення мов, які сприяють кращому володінню й рідною мовою, спостерігаються лише тоді, якщо викладачі отримують спеціальну освіту, щоб навчати мови маленьких дітей та у малокомплектних класах. Вивчення мови є також ефективним за умови наявності відповідних навчальних матеріалів і достатньої кількості навчальних годин [3:17].

Під час здобуття середньої освіти молодь набуває особливі вміння, які будуть служити їм упродовж усього вивчення мови. Держави-члени

погоджуються з тим, що учні повинні володіти принаймні двома іноземними мовами, з акцентом на ефективні комунікативні здібності: активні навички, а не пасивні знання. І хоча мета полягає не у володінні мовою на рівні носія мови, проте відповідний рівень навичок читання, слухання, письма і говоріння є обов'язковим, як і міжкультурна компетенція та вміння вивчати мови з вчителем чи без [4:19]. Відтак освіта відіграє ключову роль у забезпеченні досягнення функціональної багатомовності серед громадян ЄС. Багатомовну освіту можна розглядати як демократичний інструмент захисту активної участі громадян на міжурядовому просторі. Школи Європейського союзу є прикладом того, як можуть навчати учнів, аби вони стали знавцями декількох мов на високому рівні [5:28].

Вищі навчальні заклади відіграють ключову роль у заохоченні суспільства та індивідів до багатомовності. Особливо сприятливими є пропозиції того, що кожен університет реалізує узгоджену мовну політику, яка виконує свою роль у сприянні вивченню мови та мовній різноманітності, як у навчальному суспільстві, так і в більш широкому вимірі. У країнах, які не є англійськими, тенденції щодо навчання англійською мовою можуть мати непередбачувані наслідки для життєздатності національних мов. Тому мовна політика університетів повинна містити помітні заходи для просування національних або регіональних мов. Всі студенти повинні навчатися за кордоном, бажано іноземною мовою, принаймні один семестр, і отримати визнану мовну кваліфікацію як частину їхнього диплому [3:21]. Сприяння мовному різноманіттю означає активне заохочення до навчання та вивчення максимально широкого кола мов у школах, університетах, освітніх центрах для дорослих та на підприємствах. В цілому пропозиція повинна включати більш та менш поширені європейські мови, а також мови регіональних меншин та мігрантів, мови основних торговельних партнерів по всьому світу. Неминуче розширення Європейського Союзу приносить з собою велику кількість мов з кількох мовних сімей; це вимагає особливих зусиль, щоб гарантувати, що мови нових держав-членів стануть більше вивчати в інших країнах. Відтак, держави-

члени мають значні можливості взяти на себе ініціативу в просуванні викладання та вивчення ще більшої кількості мов [3:23].

З метою реалізації запланованої лінгвістичної різноманітності Європейський Союз прийняв стратегію багатомовності як лінгвістичної концепції розвитку. Європейська стратегія багатомовності (2008) визначає мовне та культурне різноманіття як невід'ємний сегмент європейської ідентичності, що стане спільною спадщиною, принесе багатство і користь для Європи [2]. Відповідно до стратегії, багатомовність є основною комплексною темою, що охоплює соціальну, культурну, економічну, а відтак і освітню сферу. Мовна різноманітність у Європі визначається як така, що становить додаткову цінність для розвитку економічних та культурних зв'язків між Європейським Союзом та рештою світу. Європейська стратегія багатомовності (2008 р.) передбачає низку зобов'язань країн-членів ЄС з метою реалізації запланованих цілей розповсюдження багатомовності. Держави-члени повинні сприяти багатомовності з метою зміцнення соціальної єдності, міжкультурного діалогу; підтримувати вивчення мов упродовж усього життя; заохочувати вивчення європейських мов у всьому світі та сприяти багатомовності як фактору конкурентоспроможності європейської економіки, мобільності людей та можливості працевлаштування.

Методологія, методи та дослідницькі інструменти. При написанні статті було використано наступні методи: системний аналіз документів і наукових розвідок досліджуваної проблеми, за допомогою якого виявлено можливі аспекти її розгляду.

Висновки. Отже, основними тенденціями політики багатомовності ЄС є: заохочення вивчення мов та сприяння мовній різноманітності у суспільстві; розвиток успішної багатомовної економіки; надання громадянам доступу до законодавства ЄС, процедур та інформації їхньою рідною мовою; забезпечення свободи мобільності та міграції в межах ЄС.

Використані джерела:

1. Bandov, Goran: Language Policy of the European Union – Realization of the Multilingual Policy of the EU: Međunarodne studije, 2013, p.65-83.
2. The Council of the European Union: Council Resolution on a European strategy for multilingualism, Brussels, 21.November, 2008.
3. European Commission: Multilingualism, EU Languages and Language policy, Languages of Europe, Brussels, 2011: http://ec.europa.eu/education/languages/languages-of-europe/doc135_en.htm (22.04.2011); more on: European Commission: Europe Direct, Brussels, 2011, http://europa.eu/abouteu/countries/index_en.htm (22.04.2011).
4. The European Commission: Promoting language learning and linguistic diversity: An action plan 2004-06, Brussels, 2003.
5. Gazzola, Michelle: Managing multilingualism in the European Union: Language Policy Evaluation for the European Parliament, Language Policy, 2006, p.393-417.